

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu Häälekandja

Tänapäeva naise
Maud Royden.

SISUKORD: 1. „Naiste Hääl’e“ sõpradele! — 2. Naised, näidake oma rahutahet! — 3. Eesti Naisliidu peakoosolek. — 4. Kirjanduslik veste. — 5. Hõbehelgine õõ. — 6. Magister Elvi Keskküla. — 7. Majanduslikke küsimusi naiste elus. — 8. Tänapäeva naise. — 9. Milline on Eesti naissport tänapäeval ja millises suunas peaks sa arenema tulevikus? — 10. Mõnda Soome oragniseeritud perenaiste tööst. — 11. Naisliikumise algvagusid. — 11. Kroonika.

„Naiste Hääl“

Eesti Naisliidu häälekandja. Ilmub 1 kord kuus.

Toimetaja: MARIE REISIK Väljaandja: EESTI NAISLIIT
Toimetaja kodune aadress: Suur Roosikrantsi 4—1. Tel. 453-81.
Toimetus ja talitus asub: TALLINN, SUUR KARJA T. 10—5. TELEF. 446-28.
Avatud kella 12—2.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehetellimiste vastuvõtjad.

TELLIMISE HIND

1 aasta peale . . . Kr. 2.—
¹/₂ aasta peale . . . „ 1.20
Väljamaa tellimine . . . „ 3.—

KUULUTUSE HIND:

1 lehekülge . . . Kr. 30.—
¹/₂ lehekülge . . . „ 20.—
¹/₄ lehekülge . . . „ 10.—

Tellimise hind koos „Eesti Naise ga“ — aastas Kr. 5.—, ¹/₂ aastas Kr. 2.75.

Üksiknumbri hind 20 senti.

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu
Häälekandja

Ilmub
üks kord kuus

TELLIMISE HIND:
1 aasta peale . . . Kr. 2.—
1/2 aasta peale . . . „ 1.20
Väljamaa tellimine „ 3.—

Toimetus ja talitus asub:
TALLINN, SUUR KARJA TÄN. 10—5
Avatud kella 12—2 Telefon 446-28

Üksiknumbri hind 20 senti

KUULUTUSTE HIND:
1 lehekülj . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . „ 20.—
1/4 lehekülge . . . „ 10.—

Tellimise hind koos „Eesti Naiseaga“ — aastas Kr. 5.—, 1/2 aastas Kr. 2.75

Detsember 1931

Nr. 12

V aastakäik

Naiste Hääle sõpradele!

Jälle on lõpule jõudmas aasta. Raskem ja murerikkam aasta viimase aja jooksul. On päris selge, et eriti majanduslikud raskused kajastuvad kõige pealt just naiste tegevuses, kes perekonna igapäevase elu ja tarviduste korraldamisel kõige suuremal määral tunnevad kitsikust ja piiramisi, mida raske aeg peale sunnib. Samuti aga lasub esijoonel naisel vastutus koduse meeleolu eest ja tänapäeva suurim, ühtlasi aga ka raskem nõue naistele on oma kindla meeleolu ja parema tuleviku usu alalhoidmine nii eneses kui oma kodus. Samuti nagu ilmasõja algpäevil inglased seletasid, et sõja võidab see, kes kõige kauem alal hoiab oma tugevad närvid ja rahu, võib ka praegu, kus maailm on asunud majanduslikku sõjaseisukorda, öelda, et sellest saab üle ainult kindluse, rahu, hea meeleolu ja usuga.

On igivana tõde, et ühendus annab jõudu, eriti vajame seda aga praegusel ajal, mil üksik isik osutub jõuetumaks kui kunagi varem. „Naiste Hääle“ ülimaks püüdeks on olnud ühendada meie mõtlejaid naisi ühiseks, tugevaks naisjõuks, millel oleks tervendav ja kaaluv mõju meie ühiskonnale. Seda oma püüet tahame arendada ka tuleval aastal, ammutades jõudu eeskujust, mida pakuvad meile teiste, suuremate ja vanemate kultuurriikide naised ja ühiselt otsides teid ja sihtjooni omaks edurikkaks tööks meile kõigile kallil kodumaal.

Meie jõud ja mõju oleneb meie seljatagusest. Mida suurem hulk naisi tal lugejatena ja tellijatena selja taga, seda kvalivamad on ka „Naiste Hääle“ sõnad. Sellepärast peaks küll iga teadliku naiskodaniku üheks ülesandeks olema koguda uusi tellijaid ja sõpru meie ainukesele naisõigustikule ajakirjale — meie vanema naiste keskkoondata, Naisliidu häälekandjale. Kindlas lootuses ja usus, et praegune raske aeg ei katkesta meie ühendust vaid vastupidi — aitab seda veel suurendada ja süvendada, soovime kõigile oma sõpradele kõigest südamest häid pühi ja õnnelikku aasta lõppu!

Naised, näidake oma rahutahet!

„Naiste Hääle“ lugejaile ei ole sõja ja rahu küsimus mitte enam võõras asi. Ma arvan, ta on igale naisele, kes tunneb vastutust rahva elus, südameasjaks. „Kui tuleb veel kord teine sõja kurbmäng, mina paneksin kõhklemata suurima osa vastutusest selle maa naiste õlgadele“ — ütles keegi rahu eest võitleja naine ja selles lauses peitub tõde. Kuigi käsi, mis kiigutab hälli, ei valitse ilma — aga kes kahtleb selles, et naisel suur mõju ümbruskonnale ja et tema aastasadade jooksul teadlikult või teadmata mõjustas kasvava põlve ilmavaadet. Elame

kriitilisel silmapilgul. Kes teab, milleks meid on saadetud maailma just praegusel rahvaste elus nii tähtsal ajajärgul? Küsime nüüd — missugune on meie ülesanne? Mida võin mina teha?

Peatu kõigepealt enda juures. On sinu ilmavaade rajatud õiglusele, armastusele ja rahule? On sinu perekond see rahupaik, kus igaüks viibib heameelega? Mis sünniks siis, kui abikaasa kodus, naine ametis, kooliõpetaja noorsootöös oleksid teadlikud rahuaate kandjad? Kui tänasest päevast peale iga ema püüaks õpetada oma last armastama rahu

ja mõtlema rahunõtteid? Meie kodu saaks kindlasti uue ilme, kaoks ükskõiksus lähikäimises teistega, kaoks vaenutunne, ärkaks vaim, mis eemaldab sõja hädahoju.

Naisele, kes elab selles vaimus, on selged ka praegusaja põlevamad nõuded: tuleb tasandada piire, mis on takistuseks rahule ja majanduslikule edule. Ajelehtede veergudel kirjutatakse suurtest jõupingutustest rahu kasuks. Ka „Naiste Hääl” on hüüdnud, et elame suure sündmuse, desarmeerimiskonverentsi ootel. Selle konverentsi ettevalmistustöösse on rakendatud ka naiste jõud. Et kõik võiksid kaasa aidata rahuaate levitamises, korraldatakse üle terve ilma sõjavastaste allkirjade kogumise aktsioon, kus kodanikkudel võimalus kinnitada rahutahet oma allkirjaga. Eestis algas rahuallkirjade kogumine läinud sügisel ja kõik suuremad organisatsioonid on ühinenud rahutöös. Allkirjadega varustatud lehed saadetakse Naiste Rahu- ja Vabaduse Liigale Genfi ja need esitatakse desarmeerimiskonverentsile. Kes võiks siin jääda ainult pealtvaatajaks? Eesti naine, siin on meie ees asi, mis väärrib täit andumust. Andes oma allkirja ehk kogudes neid teistelt, avaldad ka sina oma rahutahet, mis on kindlasti kasuks sinu kodule ja rahvale. Iga naine peaks pidama meeles Rootsi suure naise Selma Lagerlöf'i sõnu: „Ma töötan rahu hääks nii kaua, kui elan ja hingan, nii kaua kui voolab veri mu soontes, ka siis, kui see rikuks mu elu ja õnne.” Jõulupühad on ukse ees. Inimkond

ja tema juhtivad jõud võitlevad rahutu maailmaga. Sellesse võitlusesse kõlavad Rahuvürsti sõnad: „Armastus võidab kartuse, rahu olgu maa peal!” Blagem siis rahule! Katsugem püüda levitada rahumõtet kõige pealt oma lähemas ümbruses — siis kasvab sellest välja see universaalne rahu ja armastuse vaim, mis aitab üle praegusaja killustustest ka poliitilises, kiriklises, seltskondlises, sotsiaalses ja perekondlises elus.

Käesoleva numbriga saadame kõigile „Naiste Hääle” üksiktellijaille allkirjade kogumise lehe, kindlas veendumuses, et nad sellele kirjutavad alla ise ja koguvad allkirju oma ümbrusest. Lehed palume saata tagasi Naisliitu veel enne pühi, et nad jõuaksid õigel ajal Genfi.

Eksiarvamiste ärahoidmiseks seletame siinkohal veel kord, et kogutavad allkirjad on mõeldud rahuaate väljendusena, rahutahte avaldusena ja et need allkirjad ei kohusta ei üksikut isikut ega ka meie riiki millegiks. Vastupidiselt — meil on ka riikliselt aina soovitatav, et meilt läheks Genfi võimalikult suur hulk allkirju — tõenduseks, et meie rahvas on rahuarmastaja rahvas ja et meie, koos teiste rahvastega, ootame relvastuse vähendamise konverentsilt tagajärjerikast tööd. Usume kindlasti, et „Naiste Hääle” tellijad asja tähtsuset õieti aru saavad ja suuresti aitavad allkirjade kogumise edurikkaks läbiviimiseks, millele on üksmeelselt asunud kõik meie suuremad organisatsioonid oma liikmetekogudega.

Eesti Naisliidu peakoosolek

1. novembril s. a.

Tänavune Eesti Naisliidu peakoosolek lei-dis maad pühapäeval, 1. novembril Tallinnas, Seltskondlikus Majas. Peakoosolekust võtsid osa kõik suurte keskkondide, Naiste Karskusliidu, Maanaiste Keskseltsi, kristlike N. Naiste ühingu kui ka hulk naiseltside esindajaid üle maa.

Peakoosoleku juhatajaks valiti prd. Helmi Põld ja Alma Martin, protokoll kir-jutasid prd. A. Kuperjanov Tartust ja Hiie lo Võrust.

Kokkutulnud esindajaid tervitades avab peakoosoleku liidu juhataja Marie Reisik, misjärele kirjatoimetaja Helmi Jansen kannab ette liidu tegevuse aruande möödunud aasta eest.

Peale peakoosolekut, mis peeti 1930. a. no-vembris, jagas uus valitud juhatus omavahel ametid järgmiselt: juhataja Marie Reisiku, abi-deks Johanna Päts ja Linda Einbund,

kirjatoimetajateks Helmi Jansen, Emma Peterson ja Elfriede Mägi. Kassapidaja-teks Julie Steinmann ja Sinaida Krutikova. Ametita juhatuse liigeteks jäid Minna Letsar ja Mari Martinson, Anna Tõrvand-Tellmann, A. Kurfeldt, Minni Kurs-Olesk, Helmi Mäelo ja A. Kuperjanov ja A. Tamm Tartust, E. Soonberg Nõmmelt, A. Hiie lo Võrust.

Tegevusaasta jooksul lahkusid juhatusest Minna Letsar, kelle asemele kandidaatide hul-gast astus Ida Riomar, ja Elfriede Mägi, aset andes Emma Lasbergile. Liidu asjaajaja kohalt lahkus pr. Hoffmann, kelle asemele liidu teenistusse sekretäri-asjaajajana tuli pr. Ella Reiman.

Komisjonidest moodustati uuesti juriidiline komisjoni pr. Helmi Kaberi juhatusel, sotsiaal-komisjoni tööd juhatas endiselt pr. dr. Rostfeld, kuna haridus-kasvatuskomisjoni etteotsa jäi pr. Peterson.

Tähtsamaks ülesandeks seisis uuel juhatusel ees kongressi poolt temale peale pandud protesti - aktsiooni läbiviimine uue perekonneseaduse eelnõu vastu, milline kongressil üksmeelselt tunnistati naistele vastuvõtmatuks. Kongressi otsuse kohaselt tuli välja töötada protesti-resolutsioon ja asuda üle maa allkirjade kogumisele sellele. Resolutsioon töötati välja liidu juriidilise komisjoni ja naisjuristide poolt, samuti üheskoos hääletamislehtedega väljasaadetav pikem seletuskiri Allkirjade kogumine kestis 1. aprillini s. a., mis aja jooksul kokku tuli kaugelt üle 31.000 protesti-allkirja, s. o. üle kuue tuhande rohkem, kui ette näeb rahvaalgatuse seadus ebosoovitava seaduse rahvahääletusele panemiseks. Seega võib protesti-aktsiooni pidada täiesti kordaläinuks seda enam, et nagu osutus allkirjade läbitöötamisel, allkirjad on antud peamiselt intelligent kihtide poolt, niihästi meeste kui naiste ja üksmeelseit kõigi Eestis elavate rahvuste poolt.

Hääletuse kordaminekuks aitasid elevust luua rohkearvulised kõnekoosolekud, mis korraldati liidu juhatusel Tallinnas kui ka liikmete-organisatsioonide poolt Tartus, Pärnus, Tapal ja üle maa.

Kui hääletuse tagajärjed selgunud, lehed kokku kogutud ja läbi töötatud, algas nõupidamine järgnevate sammude kohta. Otsustati hääletuslehed ühes märgukirjaga, milles oleks rõhutatud naiste soovid uue perekonnaõiguse aluste kohta, esitada vabariigi valitsusele organiseeritud naiste delegatsiooni poolt. 2. juunil leidiski maad see kõik, mis meele jääb tähelepanuväärt sündmusena eesti naisliikumise ajaloos. Delegatsioonist võtsid osa eranditult kõik eesti naiskoondiste esindajad, ühtlasi ka Vene, Saksa, Rootsi ja Juudi rahvuste esindajad. Vastuvõtt riigivanema kui ka sise- ja kohtuministri juures kujunes delegatsioonile väga soodsaks, naised kuulsid siin heatahtlikke, isegi kiitvaid sõnu oma distsiplineeritud talitusviisi kohta ja isegi sõnu, mis nende ütlejaid, valitsuse liikmeid kohustavad.

Kuna oodata on, et märgukirja tagajärjena uus, laiendatud koosseisuline nõupidamine kokku kutsutakse perekonnaseaduse eelnõu edaspidise saatuse arutamiseks ja naiste ettepanekute ärakuulamiseks, on liidu juhatusel poolt ka seda ettenähes peetud nõu seesuguseks puhuks soovitava talitusviisi kohta.

Teiseks suuremaks tegevusalaks on liidul aruande aasta jooksul olnud osavõtt vaeste laste toitlustamise aktsioonist, mis riigivanema poolt algatati selskondlikkude organisatsioonide kaasatõmbamiseks. Toitlustamisel töötas liidu

juhatus üheskoos lastehoolekande keskkorralduse, naiskodukaitse, lastekaitse ühinguga, Tallinna Naisklubi ja Naisseltsiga. Ühendamise aktsioon võttis kaugelt laiema ulatuse kui see esialgu oli ette nähtud ja toitlustamine kui ka riietega varustamine viidi läbi peale Tallinna ka Tartus, Nõmmel ja Narvas, kuna seltsk. organisatsioonide poolt rohkesti lisa muretseti esialgu valitsuse poolt määratud summadele.

Eksiarvamiste ärahoidmiseks, nagu võtaks liit osa iluduskuningannade valimise ja austamise toimingust, nägi liidu juhatus end sunnitud olevat avalikult seletama, et ta sarnase naist alandava ning teda kui ka noorsugu demoraliseeriva kärarikka spekulatsioonide väliste iluga hukka mõistab. Aruandja esitab peakoosolekule sellekohase resolutsiooni, mis ühel häätel hiljem vastu võetakse ja liidu liikmeid organisatsioonide kohustab hoiduma kaasabist edaspidistel iluduskuningannade valimistel.

Rohkesti ärevust tekitas naiste hulgas aruande aasta kevadel valitsuse ringkondades tekkinud kavatsus, tööpuuduse vähendamiseks läbi viia abieluliste naiste vallandamist suuremas ulatuses. Kuna selge oli, et niisugune vallandamine paratamatult kujuneb naistevaenuliseks aktsiooniks üldse, otsustas liidu juhatus naiste huvide eest valvel seistes esineda protestimärgukirjaga, mis ka välja töötati. Kuid küsimus kadus päevakorralt enne kui kätte jõudis silmapilk selle esitamiseks.

Tähelepanemata jäi kahjuks välisministeeriumile saadetud märgukiri, millega paluti rahvasteliidu delegatsiooni täiendamist ühe naisliikme-ga, kuna sellekordse täiskogu istungi päevakorras seisis ka abielunaieste kodakondsuse küsimus, mille lahendamiseks on huvitatud suured rahvusvahelised naiskoondised.

Aruande aasta jooksul peetud kõnedest peab nimetama sekretäri Elfriede Mägi kõnede ringreisi 21 organisatsiooni külastamisega, juhataja M. Reisiku kõnet Pärnus ja kirjatöimetaja H. Janseni kõnesid Tallinnas abordiküsimuse kohta ja Viljandis seltskondlikul kohtupidamisel „moodsa naise“ üle.

Lõpule on viidud Lilli Suburgi matuseplatsi korraldamine aia ehitamisega selle ümber. Lidia Koidula põrmu kodumaale toomise asi seisab aga kahjuks, kuuldavasti meist olenemata põhjuste tõttu.

Omasoodu on kestnud kursuste töö, milleks uued kavad on välja töötatud üheskoos haridusministeeriumi, maanaiste keskseltsi, kodutöötuse edendamise keskseltsi ja asjatundjatega kodukäsitöö alal. Samuti on kestnud töö Petseri emade ja laste nõuandepunktides, kus aset lei-

dis juhataja arsti vahetus. Uute liikmetena on vastu võetud Rakke naiselts ja Riia hariduseltsi naisosakond „Dajro”.

Aruanne, mida liidu juhataja täiendab, kõneldes koostööst rahvusvahelise naisliiduga, kinnitatakse ühel häälel. Samuti kinnitatakse liidu rahaline aruanne kr. 6345 91 s. suuruses ja eelarve 11.520 kr. suuruses. Kuna algamas on kõnekoosolek, otsustatakse liigete organisatsioonide aruanded kirjalikult sisse saata ja ära tuua „Naiste Hääles” ning asutakse juhatause täiendavatele valimistele. Põhikirja järel langeb juhatausest välja kolmandik loosi järel. Väljalanguenist valitakse proud Jansen, Käbin, Loosberg, Veiler, Lasberg, Soonberg ja prl. Aron.

Vastuvõetud resolutsioon iluduskuningannade valimise kohta kõlab järgmiselt: Eesti Naisliidu peakoosolek 1. novembril mõistab hukka iluduskuningannade valimised kui naisi ja noorsugu demoraliseeriva nähte ja kohustab kõiki Liidu liikmeid hoiduma kaasabist sellele naisi alandavale toimingule.

Peakooosolek lõpeb kõnekoosolekuga, millel kõnelevad Julie Steinman „Rahuaatetest ning relvastuse vähendamisest”, A. Tõrvand - Tellman „Naiste osavõtust poliitilisest elust” ja Helmi Jansen „Naistest majanduslikus elus.” Viimase kõne kokkuvõte ilmub meie lehes mujal. Juhataja H. Põllu tervitavate sõnadega lõpeb üksmeelne ja meeoleurikas koosolek.

Majanduslikke küsimusi naiste elus.

1. nov. kõnekoosolekul avaldatud mõtteid naiste majandusliku organiseerumise tarvilikkusest.

Kahtepidi seisab naine majanduslikus elus — tarvitajana ja tootjana. Kahjuks ei ühena ega teisena ei oma ta aga seda mõju ega kaalu, mis temale õigusepärast peaks kuuluma. Ja kui me vaatlusele võtame, kuidas ta oma huvimid majanduslikul alal kaitseb, peaksime õiguse andma professor Standingerile, kuulsale ühistegevuse kui ka sotsialismi teoreetikule, kui ta ütleb:

„Naistel võiks käsi käia samuti kui töölistel. Nad võitlevad oma vabaduse eest seal, kus

see raskesti on saavutatav ja jätavad ta taotlemata seal, kus tema haaramiseks piisaks ühestainsast käeliigutusest.”

Mis Standinger mõtleb nende sõnadega, näeme järgmisest harutlusest. On üldiselt tunnustatud tõsiasi, et naiste-perenaiste käte vahelt käib läbi oma 80% kogu perekonna ülalpeoks määratud raha. Naine on peajasjalik ostja toiduainete turul, nagu ta on ostja-tarvitaja tekstiilsaaduste alal. Naine ostab toidu, riided, kütte, majatarbed, köögiriistad, kõik need tu-

Kirjanduslik veste.

Kirjanduslikke uudiseid.

Kõigepealt olgu mainitud, et on ilmunud k.ü. „Looduse” „Eesti entsüklopeedia” I vihik, mis tähendab omalaadilist kirjanduslikku suursündmust. „Eesti entsüklopeedia” väljaandmisega on „Loodus” asunud laiaulatusliku töö kallale, mis kultuurajaloos kaalub kaugelt rohkem kui kümmekond keskpärast romaani. „Entsüklopeedia” esimese vihu ilmumisega on astunud esimese samm aukartustäratava kavatsuse teostamise poole; sellega on ühtlasi „Entsüklopeedia” rohkearvulistele ettetellijatele antud tõendus, et töösse rakendunud ligi poolsada eriteadlast võtab oma ülesannet väga tõsiselt ja püüab anda parimat igaüks omal alal. Vihu trükitehniline külg on laitmatu. Jääb vaid soovida, et leidub võimalikult palju kodusid, kuhu sissepääsu leiaks nii hädavaajaline ja imponeeriv teos, mis kavatsuste- ja eeltöödestaadiumist nüüd on jõudnud tegelikku ilmumise ajajärku.

Ilukirjanduslikest uudistest nimetagem esma- joojone tänavavalvise kirjandusliku hooaja avajat, Oskar Lutsu mälestusi jätkavat paarisajaleheküljelist köidet „Talvised teed” („Noor-Eesti kirjastus”). O. Luts jutustab siin edasi oma lapsepõlvest, kirjeldades kooliminekut ja esimese koolitalve lihtsaid sündmusi. Satume jälle „Kevade” I ja II õhkkonda, kuigi seda loorib nüüd nukruse ja mingi väsimuse linik. Jutustuse viis on väga intiimne, suhtumine paljudesse kujudesse hele ja südamlük. Eriti soojaks muutub toon, kui kõne alla tuleb kirjanikusse ilmselt unustamatuid muljeid jätnud vanaema. Ses vanaema-kujus ja autori suhtumises temasse on raamatu suurimaid omapärasusi. Vanaema kõrval sisaldab raamat rikkaliku kogu mitmesuguseid hästi joonistatud ja usutatavate mällusööbivaid kujusid, alates huumoriga nähtud kingsepasellidest ja lõpetades mitmesuguste koolipoisi-kujudega. Et keskkond oleks täielik, lastakse esineda kooliõpetaja kõrval ka kirikuõpetajal ja köstril. Niihästi kujuderohkusest ja ilmekusest kui ka jutustuslaadi soojusest on „Talvised teed” tähelepanuvääriv teos, mis kind-

handed asjad ja asjakesed, mis on vajalikuks kujunenud igapäevasele ihu ja hinge ülespidamisele.

Kui meie 1-miljoniline rahvas õige jämedates joontes jaotada leibkondadeks ja nende ülespidamise raha õige mõõdukalt arvustaksime, saaksime hiigla varandused, mis aasta jooksul tegelikult läbi käivad perenaiste käte vahelt. See on teoreetiliselt võttes määratu võim, mis on koondunud siis naiste kätte. Niisuur võim, et selle abil naine võib elustada ja õitsele viia tööstust, mida ta tahab ja heaks arvab toetada ja hävitada teisi, mis ei täida ega arvesta tema nõudeid.

Tegelikult aga ei ole seda võimu, vähemalt mitte selles mõttes, et ta oleks teadlikult avalduv, teadlikult kasutatav soovitatavate rahvamajanduslike hüvede loomiseks. See võim on varjusurnud, naine-tarvitaja toimetab oma ostud juhuslikult, individuaalse tuju ja maitse järele, ta ei ole tarvitajana teadlikult juhitud ega esialgu juhitud. Ta on organiseerimatu.

Mis on niisuguse organiseerimatuse tagajärg. Kurb tõsiasi, et perenaisel meie praeguse olukorra juures ei ole määravat mõju ei pakutava kauba laadile, ei omandusele, ei hinnale. Temale on tundmata kõrgemad majanduspoliitilised keerdkäigud, millest olenevad need kolm tegurit. Temale on täiesti tundmata ka salapärased teed, mida mööda kaup peab rändama valmistaja juurest tarvitaja kätte jõudmisel.

lasti leiab palju lugejaid ja sõpru. On ju Luts meil neid kirjanikke, kelle lugejatest ikka saavad sõbrad ja keda ennast lugejad võtavad armsa sõbrana, kellele meelsasti andestatakse puudusedki, kui tal neid vahel juhtub olema.

Kui „Talvistele teedele” on ainsaks ja küllaldaseks soovituseks O. Lutsu nimi, siis kahele äsja ilmunud novellikogule — Johannes Ruveni „Võitlus” ja Mait Metsanurga „Elu murrab sisse” — peaks soovituseks olema asjaolu, et need on kirjastanud Eesti Kirjanikkude Liit. Tahaks siiski kahelda, kas seegi tõsiasi toob neile väga palju lugejaid. Mis puutub Ruveni 83-leheküljelisesse kogusse (hind 1 kr. 90 s.), siis iseloomustab seda peaaegu abituus, mis ei lase teost mõjule pääseda. Sündmustikult masendavad, elus allajäänute süngest saatust kirjeldavad jutustised tunduvad lihata ja vereta protokollidena, tegelased elutute nukkudena. Autor näitab küll neid elus kannatajaid, ei tundu aga ise neile kaasa kannatavat, vaid näib neist kirjutavat pigemini mingi põhimõtte pärast, nii et lugeja jääb paratamatult külmaks. Mõistusega, mitte tunnetega

Mis puutub kauba laadi, siis naine, peaostja, ei määra seda mitte, vaid määrab ettevõtja suurem ehk vähem leidlikkus, tööstuslik oskus, arenemine ja kapital. Meil ei osta tarvitaja perenaine sagedasti seda, mis tema nõuaks, võiks või peaks nõudma, vaid mis valmistaja temale heaks arvab pakkuda.

Kauba ostmisel loetakse heaks ja asjatundlikuks ostjaks seda perenaist, kes oskab olemasoleva kauba hulgast valida kõige parema. Jääb aga täiesti iseküsimuseks, kuidas ostetav aine või kaup üldse vastab omal alal maksvatele standart-nõuetele. Ostja ei määra kauba omandust, vaid see on juhuslik, kõikuv.

Niisama juhuslik on sagedasti aine või kauba hind, kalkuleeritud ostja kandejõu, aga mitte tööstus- ja müümiskulude järele. Niisuguse, tarvitaja majandusliku teadmatus tagajärjeks on asjaolu, et perenaine väga sagedasti ei saa oma raha eest küllalt väärtuslikku kaupa, mida tal õigus oleks saada, maksab mõne margikauba eest kas või 100% enam kauba tegelikust väärtusest, liiatigi peab ta kogema, et ajal, mil põllumees oma saaduste eest enam ei saa nimetamisväärset hinda, elukallidus temale tegelikult kuigi palju pole langenud.

Kõnelemata toitlusväärtuselt väärtuslike ainetega täielikust puudumisest turul. Korraldamatus turul ja ärielus on viinud olukorran, et meil konserv, tehtud lihtsamast ja odavamast toorainest, tuleb müügile delikatessina, et täiesti puudub aia- ja juurvilja konserv, marjamahl, kuivatatud mari või õun jne.

kirjutatud teos. Metsanurga „Elu murrab sisse” (190 lhk., hind 3 kr.) sisaldab viis varem „Loomingus” ilmunud novelli. Me lugejaskond pole nii rikas, et võiks omale lubada varemloetud novelle (või luuletisi) osta koguteostena; vist erakirjastusedki pole nii rikkad, et võiksid riskida säärate teoste kirjastamisega, — see on Kirjanikkude Liidu eriala. Võib-olla õigustavad sellaste koguteoste ilmutamist raamatukogude vajadused ja nõuded; kes teab. Ei tarvitseks ju selle asjaolu juures peatuda, kui igal sammul end tunda ei annaks me rahva suur kehvus. Novellikogu iseneest on meie kirjanduse üldist tasapinda arvestades igapidi korralik saavutis, stiililt hoolikalt viimisteldud, üksikud novellid kompositsioonilt tasakaalustatud. Ainessuhtumises ilmneb ironiat, mis pole just väga lõikav.

Karl Rumor-Astilt saime hiljuti reisikirjelduse „Palava päikese ja fanaatilise usu maal” III osa — „Lõuna-India” (hind 1 kr. 70 s.), mis sisult vähem huvitav kui eelmised osad. Otsele reisumuljete edasiandmisele on vähem ruumi pühendatud kui üksikasjalistele seletustele usu,

On päevaselge, et naine tarvitaja ning ostja, perekonna tootluse ja heaolu eest hoolitseja, niisuguses olukorras enam ei tohi jääda pike-malt üksikõikseks pealtvaatajaks ja eksploateeritavaks, vaid peab mõtlema hakkama, kuidas oma võimu teadlikult hakata kasutama oma nõudmiste läbiviimiseks.

Niipalju naisest-tarvitajast. Nagu tema käes seisev võim esialgu on varjusurmas, nii näeme kurba pilti ka naise-tootja, naise-ettevõtja seisukorda lähemalt vaadeldes. Ei või ütelda, et naine-tootja meil oleks haruldane nähe. Põllumajanduses on või, munad ja liha ained, mis on naise kätetöö saadus. Kui me aga hakkame jälgima naise mõju nende ainete turundamisel ja sellest hangitavatest hüvedest osasaamisel, siis näeme kurba tõsiasja. Mitte naine-tootja ei saa neist sissetulekut, vaid mees-vahetalitaja väljaveos, müügiletoimetaja. Majanduslikud tipporganisatsioonid on ainuüksi meeste käes, nagu kaubanduslikku suurpoliitikat tehakse ainuüksi meeste poolt.

Naist ettevõtjana, kauplejana, valmistajana näeme igalpool oma ümber ka linnas. Turul kaupleb terve rida oma tööga end toitvaid naisi. Terve rida äriettevõtteid on naiste käes. Võib kahtlemata oletada, et kapitalid, mis on koonduvad naiste kätte, pole väikesed. Kuid meie ei näe nende teadlikku kasutamist üldsuse heaks, naise majandusliku iseseisvuse tõstmise heaks. Naisel kui ettevõtjal võivad olla omad mured, omad raskused, meie ei näe aga ega kuule neid. Neil puudub oma esindus, kauban-

dus-tööstuskoda ei tunne neid, riigi majandusnõukogu koosneb ainult meestest, tunneb ainult meeste huvisid, meeste majandust, meeste äri.

On üleliigne veel kord korrata, et ei ole vaimlist iseseisvust ilma majandusliku iseseisvusega. On vastuvaidlemata, et naistel majanduslikus elus see mõju ja kaal peavad olema, mis neile kuulub. On ainult õigluse nõue, et naine, kui ta väärtusi loob, ka osa peab saama oma töö loodavatest hüvedest. Naine on siamaani ka majanduslikult elanud ainult mehe kaudu, on aeg temal mõelda, kuidas end ripumatuks teha, end eluga siduda otseselt.

Pealegi nõuab eelpool pikemalt selgitatud turu ja tööstuse seisukord tungivalt naise aktiivset osavõttu korraldamistöödest ja huvi. Sellepärast tuleb paratamatult üles seada nõue, et majanduslikkudele küsimustele naiste hulgas tuleb pühendada hoopis rohkem tähelepanu, kui see on sündinud senini. Nagu ka teiselt poolt tuleb oodata, et meie ärielu naisele-tarvitajale ja naisele-tootjale peab osutama palju rohkem vastutulelikkust, kui see siamaani on sündinud.

Tulevad luua erilised organid, mis hakkavad selgitustööd tegema naiste hulgas — majandusliku mõtlemise süvendamise ja naise majandusliku aktiveerimise heaks. Naine tuleb äratada tegelikuks osavõtjaks kaubanduslikust elust. Tuleb otsida teed maanaise-valmistaja juurest linnaperenaise-tarvitaja juure ja ümberpöörduvalt. Kuidas seda teha, peaks olema lähemate aegade akuutseks päevaküsimuseks.

kastide-küsimuse j. m. s. üle. Mulje teosest jääb seetõttu pisut nagu kuiv.

Tõlgetest võiks mainida Ferenc Herczeg'i „Elu väravat” (LUB), mis huvitav ja tähelepanuvääriv selle poolest, et autor on siin suutnud väljalõiget oma kodumaa Ungari minevikust siduda keskaegse Rooma hiilgava raamistikuga. Sel teel on saadud paeluv kontrast kultuuritipul seisva rahva ja „barbarite” vaimuilma vastolust.

Lõpuks olgu mainitud Jaan Pert'i monograafia „August Jansen”, mis ilmus me tunnustatuna maalikunstniku viiekümnendaks sünnipäevaks ja annab põgusa ülevaate juubilari elust ning tööst. Monograafiale lisandatud rohked reproduktsioonid Janseni maalidest jätavad mulje, et kunstniku tugevaimaks küljeks on portree ja maastik, kuna kompositsioonid tunduvad elutuina, poosid neis kunstlikena ja tehtuina. *M. Sillaots.*

Hõbehelgine öö

Taas koputavad meie ustele talipühad — jõulud. Lastele peamiselt saabuvad nad, tuues rõõmu hallhabemese „vana” kaudu läikpaberise kompveki, kuldkoorese pähkli näol; punapõskse õuna, vile, veduri, mänguauto, nuku, paela, põllekese näol.

Halja kuuse, kuldõlõnga ning loitva küünlakese näol.

Rõõm saabub sageli koos mõne pisitillukese, hinnalt hoopis odava esemekesega hurtsikusse, mitte lossi.

See ju rõõmu iseäraldus, et armastab ta lihtsameliseid olevusi, kellel on imepisikesed soovid.

Rõõm pühade puhul on rikas ning uhke nagu kuningatar: koidukarva rõivaid kannab ta ning helkjaid loore, mis ulatuvad maani. Lehvivaissse looriotstesse mähib ta jõuluõöl kõik õrnad, noored inimolevused, kõik lapsukesed, kuigi neil pühadetunnusena on laual vaid kõrvuti tükikese musta leivaga kääbuskuusk ainsama küünlaga...

Kilkama, hõiskama, hüppama paneb rõõm lap-

Kui seda teed hakatakse otsima, tekib naiste ette paratamatult küsimus, missuguseid juuba olemasolevaid majanduslikke organisatsioone ära kasutada oma tegevuseks, kuna peaks olema päevaselge, et kõiki tarvisminevaid asutusi luua naised, kes majanduslikult nõrgad, ei suuda. Võib peaaegu eksimatult väita, et ühistegevuses on antud tee naiste majandusliku tegevuse avaldamiseks, kuigi meie ametlik ühistegevus siiani on läbi saanud ilma naise kaasatõmbamiseta. Peab aga tunnistama, et ühistegevuses siiski peituvad need kõlblised väärtused, mis on tarvilikud meie kaubandusliku ja ärielu ümberkorraldamisel ja tervendamisel. Ausus ja otsekoheus — need kaks põhimõtet tulevad ärielus jälle tõsta ausse, kuna ainult nendel võib püsida terve majanduslik tegevus.

Kibedamalt kui kunagi enne nõuab praegu üleelatatav raske ajajärk kõigi loovate jõudude rakendamist meie majanduslikule ülesehitamisele. Võiks väita, et alles nüüdsest peale algab see ehituslik pisitöö, mis seni meil on tegemata seisnud maailmasõjast saadud kiirendatud tempo inertsis. See pisitöö on aga tasuv, sest temale tuleb püstitada meie tulevik.

Helmi Jansen.

sed, kuni uneingel pühadeöö hilistunnil vajutab hellalt kinni väsinud silmakesed. Siis päikese tulekuni rännates salapärases uneilmas tajuvad tilukesed inimesed luulelisi nägemusi: maast taeva on püstitatud redel; võib siirduda kummardama naerusuulist, ümarat kuldnägu — kuud, samas võib sagida harjast tormavat tuult ning katsuda näpukesega taevatähti just nagu rosinaid memme omaküpsetatud saiakakus...

Ka Taeva-Taadi endaga võib puhuda mõnusat juttu ja paluda talt, mida iganes soovid; ka asju, milliseid elus kunagi, kellelki eales ei saa...

Oo, mudilased, kuhu kuhjate ometi nii ohtralt õnne ja ilu! — Teie päralt on jõulul kõigi hellad pilgud, puhas tuba, ammuoodatud ihatud kingid ja pühaöö võrratud unelmad!

Kas ei leia teie, et vaja oleks „varandust“ ja gada teistega?

Oleme sõbrad ja teeme nii: teie võtate omale kõik muu, kuid hõbehelgise jõuluöö ilusad unelmad annate meile, täiskasvanuile, väsinuile, kibestunuile, pettunuile...

Magister Elvi Keskküla.

Esimene Eesti Akadeemilise Naiste Ühingu liige, kes sai Rahvusvahelise Akadeemilise Naiste Ühingu stipendiumi osaliseks.

Elvi Keskküla, mag. phil., on sündinud 7. okt. 1894 aastal Tartus. Ta õppis Tartus Pushkini gümnaasiumis, mille seitsmenda klassi lõpetas 1910-mal aastal kuldaurahaga. 1914—1916 aastatel töötas Tartus, Grassi keskkoolis vene keele ja ajaloo õpetajana. Alles 1924-mal aastal astus Tartu ülikooli filosoofia teaduskonda,

Kõike ei anna?! — Vähemalt siis üks servakene teie sädelevail luuletelgedel koetud muinaskangast annetage meile! Sirutame käed teie poole, ulatage ootajaile kink — võluva naeratusega nagu oskate ainult teie, tibatillukesed sirgud!

Siis siirduge taas endi mänguvalda. Jätke meid üksi meie mõtetega, meie hingetusega, millest teil — tänu taevale — pole veel aimugi. —

Ja eemalduvad lapsed. Ent hõisked ja sädin ning naerulagin jäävad tuppa hõljuma kogu ööks.

Koos kuuse aroomiga ning kustunud vaha-küünla hõnguga annab see ruumile, milles viibime, võrratu võlu ning meeolule täitsa uue, elurõõmsama värvingu.

Ärgem avagem akentki, et ei haihtuks too jõuluöö hoovus. Ärgem tehkem liig valgeks tuba: erodus peletab eemale unelmad, toob esile julma tõsielu.

Kustutagem pigem sootuks tuled. Kasutagem taevast ürgvalgust, mis levib akna kaudu maheda hämarusena.

Vaadelgem maa lumirüüd, puude härmatischteid ning laotuse kumerust meie elamute kohal.

valides enesele peamineks romaani filoloogia. Vahepeal, 1927—1928 aastatel oli itaalia keele õpetajaks Tartu konservatooriumis. Peale oma peaainete eksamite sooritamise asus 1928 aastal magistriteerimisele, valides magistritöö aineks hispaania kirjaniku Cervantes'i suurteose „Don Quijote'i“ uuringu. Magistritöö valmis 1930 aasta kevadel, mil Elvi Keskküla sooritas ka ülejäänud eksamid ja lõpetas ülikooli. 1930—1931 aastatel tegutses Elvi Keskküla ajakirjanduse alal, kus peamiselt on teinud ilukirjanduslikke tõlkeid rootsi, prantsuse ja hispaania keelest ning kirjutanud artikleid Hispaania ja naisprobleemide üle.

Tänavusel, 1931 aasta sügisel, määrati talle Rahvusvahelise Akadeemiliste Naiste Ühingu poolt Hispaania stipendium, mis juba neli aastat oli välja kuulutatud, kuid senini määramata jäetud kohase kandidaadi puudusel. Seekord osutus valituks Elvi Keskküla oma töö põhjal „Don Quijote par Cervantes — Saavedra.“ Elvi Keskküla, kasutades stipendiumi, sõidab Madridi, tutvuma Cervantes'i kohta käiva materjaliga, et jätkata oma uuringut Cervantes'i loomingu alal.

Soovime noorele, edurikkale teadlasele õnne ja edu ka edaspidiseks teaduslikuks tööks.

Tänapäeva naised.

Maud Royden,

esimene naine, kes valitud usuteaduse audoktoriks.

Ligikaudu kahetuhanda aasta eest kuulutas apostel Paulus oma kirjades välja õpetuse: *Naine vaikigu koguduses!* See ja veel teised sellele sisuliselt sarnanevad õpetused pühaiks kuulutatud meeste poolt arenesid ägedate usumeeste kihutusel välja jumala käskudeks ja on saatuslikult mõjutanud naissoo arenemist. Ja seda kuni viimase sajandini, mil uus ajajärk lõi uued naised uue jõuga. Aga veel tänapäevgi keelavad mitme usu õpetused naisele õpetaja kutse. Või aga, kuigi naistele lubatakse pidada jutlust kirikutes, tohivad nad

kõneleeda ainult kõlblusest, kodust ja rahust, nagu näiteks Norras, kuid Jumalat nad ei tohi mainida ja kantslisse neid seal ka ei lasta.

Suuremas osas riikides võib naine, omades poliitilised õigused — pääseda küll ministri kohale, saada vaimuliku seisuse ülemaks, aga jumalasõna kuulutamist peavad peaaegu igalpool mehed tänini veel oma ainuõiguseks.

Kuid hoolimata kõigest sellest valis hiljuti Glasgow'i ülikool Inglismaal naise usuteaduse audoktoriks, ehk nagu inglased ütlevad,

Jälgigem, kas ei lange ehk tulise täpina täht valendaval võlvil.

Ruttu, ruttu! soovigem midagi endile ja oma lastele. Ei, ainult lastele!

Meie teekond on lõpul, neil alles algamas. Meie võime tuleviku töötatud maad ainult kujutluse kõrguselt imetleda, nemad saavad sinna kogu oma maises olemuses ning võivad nautida „piima ja vett“ tollel maal.

Ent tükk käiku kõrbes on neilgi veel ees, tükk heitlust tõkkelisel, kurvilisel teel.

Tunneme noid tõkkeid ja kurve. Tahaksime meeeldi aidata ning hoiatada noori, kuid oleme saamatud, jõuetud.

Oleme liig tundelikud, liig pehmed, võrreldes oleviku terasrusikaga.

Ainult heade soovidega võime varustada endi lapsi tuleviku rännakuks.

Olgu need soovid vähemalt kõrgeleenuised, laiakaarelised ning sügavad.

Mida soovida? — Kas edu ametiredelil, rohkesti leiba või raha, palju, palju raha? Just rahaga võib sooritada „kõrget lendu“ ja tõmmata „laid kaart“. Inimese lühiviivulise, üürikese elu

suhtes on sarnasel lennul, sarnasel kaarel suur tähtsus.

Ent tähele, igaviku esindajale, pole sünnis rääkida nii proosalisist asjust. Jätkem karjäär, leib, raha vähemalt jõuluööl südameläve taha.

Välkkiirelt langevale tähele sosistagem vaid ainus sõna: „Lapsed!“ Pangem sesse sõnasse kogu oma tahe ja hing, — ehk siis mõistab täht, et tahtsime väljendada seda, mis inimkeeles kõlaks umbes nii:

„Vaata, taevane tulisilm, meil magavad voodikeskes kenad, terved lapsed — kaenlas nukud ja pildiraamatud —, näol uneski rõõmu heledad jäljed. — Tee nii, et nad ei lakkaks naeratamast kunagi, et elu ei hirmutaks, ei kohutaks neid julgusega, halastamatusega.

Ärgu saagu kuulda nende kõrval kunagi kahurite mürinat ega silmad näha tuhandeid vägivaldsele surmale määratud inimolevusi.

Olgu kõik päevad —, nii palju, kui neid looja kinkinud maailmale olemasolemiseks, — täis inimeste- ja rahvastevahelist sõprust, usaldust, ning kõik ööd — tulvil vaikust ja rahu nagu hõbehelgine jõuluöö...
Käo Orvik.

nimetas ta „Doctor of Divinity'ks”, mis otseses tõlkes tähendab jumalikkuse doktorit. See auavaldus naisele, mis ühtlasi on kõige kujukumaks tõenduseks põhjalikule murrangule, mille tänapäev enesega kaasa toonud naise hirmangus, sai osaks Londoni jutlustajale Maud Royden'ile. Maud Royden on Inglismaa huvitavamaid ja tuntumaid naisi. Jutlustaja ja õpetaja, abivalmis kõigile, kes hädas, — olgu see aineiline või hingeline, — on ta ühtlasi naisliikumise tulisemaid eestvõitlejaid. Ta sündis 1876. aastal, suure laevasõiduliini presidenditütrena ja ta sai väga hea hariduse. Oma jutlustaja anni avastas ta viibides oma tervise parandamiseks maal kirikuõpetaja perekonnas, kus ta varsti täitis abiõpetaja kohuseid, kuigi endastmõistetavalt mitte ametlikult. Juba oma esimese jutlusega teemile: „Miks ma pooldan ristiusku”, mille ta pidas koguduse koolimajas, võitis ta üldise tunnustuse. Kui ta aga tol ajal oleks avalikult teatanud oma kindla otsuse — saada kiriku jutlustajaks — oleks kogu Inglismaa ta välja naernud, nagu ta ise seletab. Sest tol ajal tundus peaaegu

kiriku rüvetamisena juba ettekujutus, et naine võiks asuda jutlustajana kantslisse. Kuid ajajooksul julges Maud Royden, kes vahepeal tegutses naisliikumises, vaeste hoolekandes ja noorte kasvatamise alal, siiski teatada oma otsusest ja selle tagajärjeks oli, et 1913. aastal Inglise kirik ta enesest välja heitis. Kuid see ei eksitanud Maud Roydeni meeleskindlust. 1920. aastal asutas ta koos oma mõtteosalistega uue kiriku ja varsti võis teda kuulda ka vanades ja suurtes Inglise kirikutes. Tänapäev on ta Inglismaa kuulsaim jutlustaja, kellel eriti nii mees- kui naisüliõpilaste ringkondades on suur ja vaimustatud poolehoid. Ta hiilgavale kõneannile on vääriliseks väljenduseks kõlav ja paenduv hääling ning seda valitseb ta selge ja loogiline vaim, milles veenvalt väljendub selle suure naise töö, õigluse ja inimsuse vankumatu usk. Viimaste aastate jooksul on Maud Royden võitnud ikka suuremal määral ka päris ametlikku tunnustamist, mis selgesti väljendub ka selles, et teda esimese naisena valiti usuteaduse audoktoriks.

Milline on Eesti naissport tänapäeval ja millises suunas peaks see arenema tulevikus?

(Järg ja lõpp.)

Aleksander Klumberg,

Tegevspordilane. Poola rügitreener.

Hakates rääkima eesti naisspordist ja naisspordist üldse, peab tahes-tahtmatult ütleva kõigepealt: kingsepp jäägu oma liistude juure. Olen enam kui poole oma elueast tegutsenud spordiga, liikunud nii mees- kui ka naissportlaste seas ja ütlen täie teadvusega, et iga samm, mis viib naise lähedale meeste (resp. võistluspordi) aladele, on põhjalikult halb, isegi paheline.

Sest naiste võistlussport, rekordsport tänapäeval — see ei ole enam arusaamatus ega eksisamm, mis on parandatav. Ei. See on kuritegu! See on kuritegu naise keha ja hinge vastu. See hävitab naise ja naiselikkuse. Õnneks Eesti ei ole veel nii „kaugele” jõudnud oma naisspordiga, kui suuremad ja vanemad spordirahvused. Eestis pole ma naiste spordivõistlustel näinud muud kui rabelemist mingi esikoha pärast, millel võrdlemisi vähe ühist tõelise treeneritud spordiga.

Kuid mujal olen ma näinud nii mõndagi. Ma olen näinud, kuis terved naised täie teadvuse juures olles lasevad endid teha ebanormaalsed vigasteks ainult selleks, et võita mõni auhind, püstitada mõni rekord. Kui möödunud aastal peeti Praahas naiste ülemaailmist olümpiaadi, siis peagi suuremal naiskonnal oli kaasas oma arst. Mitte

selleks, et aidata neid, kes haigestuvad või vigasavad. Ei. Vaid selleks, et mõnel võistlejal, kelle menstruatsiooniaeg oleks langenud võistluspäevadele, kutsuda kuuriided välja kunstlikult enne seda. Ja niisugust asja tehakse korduvalt, sest võistlustähtpäevi on sageli. Tunnen ja tean naissportlasi, kes on sel moel muutunud sigimatuiks, rääkimata muudest tervislikkudest defektidest.

Ka tänapäeva noorsoo moraalilanguse juures on suur süü naissportlastel ja naisspordil. Tahe mehestuda, alaline liikumine meeste keskel, meeste spordipinevusest üleskrüvitud õhkkonnas, on sundinud moodsa sportgörligi mõtlema mehelikult, tundma mehelikult ja lubama omale samasuguseid „vabadusi”. Amsterdami olümpiaadile tulid Ameerika sportlased endi laevaga. Neil olid naisvõistlejad kaasas ja kogu olümpiaadi aja elas see seltskond kui lõpmatu hulk abielupaare. Nurgeline sportgörl on kaotanud kõik naiseliku, ta ei näe midagi halba selles, kui teda eksploateeritakse meeskolleegade poolt, temas pole jälgegi enam naiselikust häbelikkusest ega tagasihoidlikkusest.

Eesti naisspordile tulevikus soovin, et ta iialgi ei tõuseks ega areneks „suure maailma” „tasemele”, vaid piirduks kehaliste harjutustega, mille ainus siht on luua ja arendada naise keha vastavalt ta omapärasustele ja erinevustele ilu, graatsia ja tervise suunas.

Johannes Killip,

Sportlane ja spordiajakirjanik.

Luban endale eelpooltoodud küsimuste puhul sõna võtta mitte kui sportarstil ega sportpedagoogil, vaid käsitada meie praegust naissporti, väljudes peamiselt esteetiliselt seisukohalt.

Spordis, spordi pingutustes, kus parem püüab end panna maksma heade seas, on veetlev ja kaasakiskuv see rütm, dünaamiline jõud ja tehniline ilu, mida näitavad võistlejad. Täisväärtuslike võistlejate tõkkejooks või kõrgushüpe pole mitte ainult võistlus sellele, kes parim, vaid ka esteetiline nauding pealtvaatajaile. Inimkeha rütm, sulav tehnika ja viimsena väljapandud jõud otsustaval hetkel annab spordivõistlusele ta õige värvi. Resultaat ise selle juures ei tarvitse olla tähtis, tähtis on vaid see, kuidas ta saavutatakse. Publiku silmale pakub hea tehnikaga keskpärane sportlane enam kui meister, kes saavutab oma võidud toore jõuga ja kohmakalt.

Kergejõustik, korpypall jne. ei sobi naisele. Naine võib olla kuitahes hästi treeneritud, ta võib saavutada kas või maailmarekordi, kuid seda vaadates on ikka tunne: see naine on võõral alal. Ta ei suuda oma saavutise juures pakkuda ilutsemist silmale, ei suuda pakkuda esteetiliselt naudingut. Naine järskude, mehelikult-nurgeliste liigutistega ja nägumoonutavate pingutustega on hirmutis, olgu ta nii hea sportlane kui tahes. Ja juba see üksi näitab, et sellised alad, mis nõuavad jõulikkust ning teravust, ei ole kohased naistele. Nii mõnelegi „moodsa naisspordi“ pooldajale soovitaksin minna vaid korraks naiste korpypallivõistlusele ja vaadata, kuidas seal joostakse, kukutakse ja rabeletakse, juuksed sasis ja rinnad vabisemas. Usun, et ühest sarnasest korrrast piisab inimesele, kel vähegi on esteetiliselt närvi, naisspordist võõrdumiseks, s. o. naisspordi mehelikkude alade eitamiseks.

Sportiv eesti naine harrastagu ainult neid alasid, millistel tal on võimalust panna välja oma naiselikke võlvusi, keha graatsiat, plastikkust ja hõljevust. Need alad oleksid: võimlemine, tants, veesport ja tennis. Sellega võiks piirdudagi eesti naissport lähemas tulevikus.

Karinn Topman,

Tegevspordlane. Kaarli gümnaasiumi võimlemis-õpetaja.

Praegune eesti naissport on alles arenemisel ja otsimise ajajärgul. (Mõtlen selle all mitte üksi kergejõustikku, vaid kehaliskasvatust üldiselt). Liig suur on naispere loidus aktiivse tegevuse vastu. Naised peaksid enam sportima ja hoolitsema oma keha ja tervise eest. Meie naised on praegu enam huvitatud tahtsust ja lõbusast ning kergest elust, kuid vähem tõsisest ja enmast distsiplineerivast spordist.

Eesti naissport peaks arenema massiliseks liikumiseks ja pidama silmas seda, et naine oleks füüsiliselt ja vaimliselt tugev ning terve, et suudaks võidelda igasuguste takistustega, mis esinevad elus. Kuid sealjuures peab ta jääma naiselikuks.

Alfred Rosenberg,

võimlemisõpetaja ja sporditegelane).*

Kõigepealt — mittemillestki ei saa midagi võtta ära. Seepärast — enne, kui asuda arvutama või maha tegema mingit asja, peame veenduma selles, kas ta, s. o. see asi, üldse eksisteerib.

Meie naissport on veel nõrk. Ja seda mitte meie naissportlaste pärast, vaid nende pärast, kes on kutsutud ja seatud meie naisspordiliikumist rajama. Ma ei liialda, kui väidan, et meie spordielu aluseks on kool — alg- ja keskkool. Eriti esimene neist. Ja see on maksev naisspordi kohta eriti. Eestis ei ole ühtki naissportlast, kes ei oleks saanud oma sportlikud alged koolist. Milline on aga praegu naiste kehaliskasvatuse olukord meie koolides, eriti algkoolides? Meil puuduvad eriharidusega spordi (resp. võimlemise) õpetajad. Võimlemist antakse teiste tundide kõrval, nii muuseas nagu paratamatust, mis kahjuks on, mida aga parem ei oleks. Õpetaja, kui ta ei ole otsekohe spordivaenulik, on äärmiselt passiivne, teiseks puuduvad tal kehaliskasvatuse edukaks õpetamiseks võimalused ja vahendid. Ja millist edu peame meie lootmagi sellisest tööst?

Tulles tagasi naise ja spordi juure eriti, väidan, et see, mida meil suvatsetakse nimetada „rekordspordiks“ ja mille „hävitavat mõju“ naise organismile paljud küllalt ei jõua kiruda, pole kaugeltki nii paha, kui arvatakse. Sest rekord — see on ainult maksimum jõudu, maksimum tahet. Ja kas elu ise ei sunni naist panema korduvalt välja oma maksimumi? Miks ei võiks naine teha siis seda ka spordiväljal?

Tõsi: naine erineb orgaaniliselt mehest, ta on seotud looduse poolt pausidega. Ta hingeelu ja võimed on perioodilised. See ei takista aga naist veel sugugi sportimast. Mõistlik naine hoiab end alati ja teab millal ta võib.

„Naine on nõrk, ta on nõrgem mehest ja ta ei tohi pingutada end, et mitte kaotada naiselikkust.“ Ma küsiks: Miks on naine nõrgem mehest?

Naine on sajandite jooksul mittemidagi füüsilist tehes degenereerunud. Naist on hoitud

*) A. Rosenberg on meie tuntumaid naissporditreenereid. Juba poolteist aastat on R. koolitanud meie võistlusspordilasi ja tema koolist on võrsunud rida nimelikkaid naisspordilasi, nagu Teitelbaum jne.

kui potilille, teda ei ole lastud areneda. Kui me vaatame loomariiki, siis näeme, et emaloom, kui ta ei ole isaloomast füüsiliselt tugevam, on vähemalt võrdne temale. Sama lugu on ka tsivilisatsiooni algastmel seisvate rahvaste juures. Võtame mõne neegrinna kuskilt Aafrikast — ta teeb mehest palju enam füüsilist tööd, ta kannab enam raskuseid, kui mees. Ja selle juures on ta ikka naine. See, mida meie nimetame „naiselikkuseks“ ja mida me kardame nii kolelasti kaotsi minevat, kui naised spordivad ja rekorditsevad, on ainult ajajärgu vaade. Ja liiaks veel degeneratsiooni tulemus.

Meie ei lase oma naisi sportima, kuna kardame, et nad siis ei ole enam nii pehmed, nii õrnad — ühesõnaga „naiselikud“. Mis on siis lõpeks sport? Naiste kuul kaalub 4 kg. Tema heitmiseks pole üldse vaja jõudu, on tarvis ainult paenduvust, kiirust ja osavust. Sellele vaatamata meie aga oleme hirmul, et naised „mehestuvad“ ja kasvatavad muskleid, kui nad rekorde löövad.

Võtame maatütarlapse, kes teeb rasket põlütööd: kas ta annab füüsiliselt vähem kui mees? Taluperenaine, kes vinnab kaelkookudega veeämbreid karjalauta, kas tema kulutab vähe jõudu? Aga sellele vaatamata ei julge keegi väita, et meie maanaised poleks naiselikud.

Meie, tõusev Eesti, ei vaja nukkusid, kes

peavad olema imetluseks ja „naiselikkuse“ säilitamiseks klaaskappides, eemal tööst. Ei. Meie vajame naisi, kes suudaksid mehega käsikäes murda läbi eluraskustest, vajame naisi-võitlejaid. Ja selleks, et neid kasvatada, ei ole ükski sport ega ükski rekord halb küllalt.

Naine vajab: 1) paenduvust, 2) osavust, 3) kiirust. Alles neljandana tuleb vastupidavus (sportlikult võttes) ja siis jõud. Sellest väljudes võiks ka määrata spordialad, mis aitavad kõige edukamalt saavutada ülesseatud eesmäärke.

Esmajoones oleks nimetada ujumist. See on ideaalseim ala naistele. Seda näitavad ka senised kogemused: ühelgi teisel spordialal ei ole naiste tippsaavutised niivõrd lähedal meeste tippsaavutistele, kui ujumises.

Siis tuleks: suusatamine, tennis, võrkpall, (naiste määrused!) lühimaajooksud, visked, hüpped.

Ainukesed alad, millest naised peaks hoidma eemale, on tõeliselt rasked alad, mis ka meeste tihti liig on, nimelt raskejõustik: tõstmine, maadlemine jne.

Sport ei ole otstarve, sport on ainult abinõu. Kuigi ta vahest pole nii hea, kui me teda tahaksime näha, on ta siiski parim meile kasutada-olevaist. Ja kuni pole meil paremat, kasutagu eestigi naine teda niipalju kui võib, jaksab ja suudab.

Mõnda Soome organiseeritud perenaise tööst.

Soome kirjanik Aleksis Kivi nimetab head perenaist kodu valgustavaks ja soendavaks päikeseks; ning Soome naine püüab kõigiti jõuda sellele eesmärgile, et muuta oma lähem ümbrus, oma kodu, tõesti mugavaks, armsaks keskuseks, kust iga perekonnaliige ammutab jõudu, töötahet ja optimismi oma elutöök.

Tähelepanu ja hool, mida pühendanud naine kodukultuuri tõstmisele, pole jätnud avaldamata mõju Soome üldise kultuuri arenemisele.

Edu, mida saavutanud naine majapidamise oskuses, kutsetöös, kui ka silmaringi laienemises ja ilmavaate arenemises, tuleb panna suurel määral naisorganisatsioonide väsimata ja ennastalgava töö arvele. Kodumajanduse tõstmises teadliku, praktilise ning oma võimete kohasei seisva perenaise kasvatamise alal on palju aidanud kaasa n. n. „Martaliikumine“, millele pandi alus aastal 1899., s. o. ajal, mil maa omi jõude pidi kasutama venestamise vastu võitlemiseks.

Tolleaegsele teadlikuile naisile oli selge, et parimaks võitlusabinõuks võõra rahva ülivõimu

vastu on haridus, ning peajaslikult haridus kodude kaudu. Sellest väljudes asutatigi märtsikuul 1899. aastal naisühing, mida nimetati „Sivistysta Kodeille“ („Haridust kodudele“). Hiljem nimetati sama ühing „Martaiühinguks“ („Marttayhdistys“). Selle Helsingis asutatud organisatsiooni eeskujul asutati üle maa terve rida samalaadilisi ühinguid.

Kuni aastani 1924 täitis keskorganisatsiooni ülesandeid Helsingis asuv Martaiühing, kuid tähendatud aastal, mil martaliikumine pühitses oma 25. aastapäeva, asutati „Suomalainen Marttaliitto“ ja „Finlands Svenska Marthaförbund.“ Mõlemad liidud töötavad üksteisega kontaktis.

Soome Martaliit on kujunenud eeskujulikuks võimsaks organisatsiooniks. Üksikud ühingu on koondunud töö edukuse mõttes ringkonnaliitudeks, mis võimaldab lähedal olevaile organisatsioonidele kõige lähemat koostööd.

Soome Martaliitu kuulub viimaste andmete järele 15 ringkonnaliitu ja 17. eriühingut. Üksikuid ühinguid on üldse 460, mille liikmete arv ulatab 31311-ni.

Keskliidu juures on ametis üks sekretär ja kolm instruktorit, kuid peale selle on iga ringkonnaliidu juures omad instruktorid ja nõunikud. Instruktooreid on ametis kokku 20 ja nõunikke 193 isikut.

Instruktooreilt nõutakse kodumajandusseminari lõpetamist, kuna nõunikkudeks on vastava nõunikkude-kooli lõpetanud, vähema haridusega ning väiksemapalgalisel isikul. Suurem osa nõunikke töötab kohepealsete ühingute juures andes nõu ning juhatades kursusi vastavatel aladel. Instruktorite ülesandeks on samuti kursuste korraldamine, loengute korraldamine jne., kuid ühtlasi ka nõunikkude tööjuhtimine ning inspekteerimine.

Arvestades nii rohkearvulise eriteadlaste ja asjatundjate koosseisuga, pole imeks pandav iga aasta tehtud tööhulk ja saavutatud edu.

Et saada pilti Soome Martaliidu tööst, toon veel mõningaid arve. Kursusi on näiteks 1930. aasta jooksul pandud toime järgmisi: 94 koduhoiu kursust, 318 aianduse kursust, 622 keedukursust, 168 kästöökursust, 35 sulgloomakasvatuse kursust, 11 raamatupidamise kursust, 757 põllumajanduse kursust jne.

Peale kursuste on korraldatud mitmesuguseid võistlusi, mille arv ulatas möödunud aastal 60-ni.

Väga suurt rõhku pannakse ekskursioonidele ja näituste korraldamisele.

Edukalt töötavad Martaühingute juures noorte klubid, kus juba varakult tulevastes perenaistes püütakse äratada huvi kodumajanduslike küsimuste vastu.

Tähtsamatest Martaühingute ettevõtetest oleks nimetada Jõensuus, Turus ja Viiburis edukalt töötavaid kodumajanduskooli. Tähelepanu väärib kahtlemata ka Turus asuv Martaühingunuktuus, mille rahaline läbikäik möödunud aastal oli vaatamata kriisiajale Smk. 1 009,492:60. Eelmistel aastatel on olnud rahaline läbikäik suuremgi.

Viiburi Martaühingul on suur söögimaja. Ka Helsingi Martaühingul on söögimaja, kuid väiksem. Helsingi ühingu söögimajale on suuremaks sissetulekuks n. n. „karjalapirukad”, mille järele nõudmine suur.

Pole huvitusetu heita pilku ka Martaliidu rahalisele läbikäigule. 1930. a. oli rahaline läbikäik näiteks Smk. 736,594:20. Sellest oli valitsuse toetust Smk. 400.000, — mis läks peamiselt instruktorite ja nõunikkude paljaks.

Helde käega toetavad Soome Martaliitu ka pangad, suuremad ärid ja üksikud isikud.

Soome Martaliit annab välja oma ajakirja „E m ä n t ä l e h t i”, kirjastab raamatuid, brošüüre jne.

Meil on Soome Martaliidule enam-vähem vastav organisatsioon Eesti Maanaiste Kesksekselts. Kuid nagu juba nimi ütleb on Maanaiste Kesksekseltsi ümber koondunud peamiselt maanaised. Martaliikumine on aga Soomes rajatud laiemale alusele, sellest võtavad osa ka linna naised, ning linnades on väga töökaid ja suuri organisatsioone. Nii jäguneb näiteks Helsingi Martaühing 5 osakonda, milledest igaks töötab ise linnajaos, et soodustada liikmeile osavõttu ühingu tööst.

Ühingu ülesandeks on esimeses järjekorras kodumajanduslike küsimuste igakülgne selgitamine ning praktiliste ajakohaste oskuste levitamine kodukorraldamise ja majapidamise alal.

Kuna ühingu liikmed tunnevad huvi ka iga-aastaste päevaküsimuste ning üldkultuuriliste küsimuste vastu, on harilikult võetud ühingu töökavasse ka viimaseid.

Helsingi Martaühingu liikmed käivad koos kord nädalas vastavais osakondades. Neil koosviibimise õhtuil peetakse referaate, loenguid, kuid pakutakse vahelduseks ka muusikat ja muud meelelahutust.

Sagedasti korraldatakse käsitööõhtuid. Käsitööks tarvismineva materjali muretsevad jõukamad ühingu liikmed ise, kuna vaesematele antakse tarvisminev materjal ühingu poolt. Instruktorite ja nõunikkude juhatusel käsitööõhtuil valmistatud nägusad esemed müüakse jõulu- ja lihavõttelaatadel, milliseid ühing korraldab traditsiooniliselt sissetulekute hankimiseks. Sissetulekud käsitöömüügist lähevad tavaliselt kursuste, suvipäevade, ekskursioonide jne. korraldamiseks.

Kodumaa saaduste tarvitamine ja selle propageerimine on Martaühingu liikmeil südameasjaks, millele pühendatakse suurt tähelepanu eriti praegusel kriisi ajal. Möödunud sügisel korraldas näiteks Helsingi Martaühing n. n. „pudrumaitsmise” päeva, et tutvustada linna perenaissi oma maa saadustega. Nimetatud otsustarbeks andis üks suurem veski jahu, tangu jne., millest valmistati maitsevaid toite. Osavõtjate arv sellest demonstratsioonist ulatas tuhandeteni ja samas osteti suurel määral selle veski saadusi.

Tutvunedes Helsingi Martaühingu tööga, tundub, et meilgi sel alal oleks linnades rohkem tööd. Meie olemasolevad naisorganisatsioonid linnades tegutsevad ka muuseas kodumajanduslike küsimustega, kuid seda kindlasti muuseas.

Kuna aga praegusel raskel ajal eriti linnanaisele tähtis oleks igakülgne tutvunemine kodumajanduslike küsimustega, ning tegelik

oskus ajakohaseks praktiliseks, aega ning jõudu-kokkuhoidvaks tegutsemiseks oma koduses majapidamises, oleks meilgi aeg võtta tõsisele kaalumisele küsimust, kuidas oleks kõige otsustarbekohasem lähemalt tutvustada linnade naisperet tähendatud küsimustega.

Tuleks jõuda otsusele, kas suudaksid teha

seda tööd meil töötavad naisorganisatsioonid, süvendades oma tegevust kodumajanduslike küsimuste alal, ning tõmmata endaga kaasa laiemaid hulki, või on meil olemas soodne pind kodumajanduslike ülesannetega uute naisorganisatsioonide asutamiseks linnades?

Elfr. Mägi.

Naisliikumise algvagusid.

Hoolimata kõigist praeguse aja raskustest ja heitlustest tunneme ometi kõik, et meile on antud elada huvitaval ajajärgul, mil imekiirelt arenevad sündmused asetavad kogu inimkonna põhjaliku murrangu keerisesse. Vanevad meie hulgast mäletavad veel aegu, kus autot hinnati kui hullumeelset kavatsust, lendamiskatsetes nähti patust kavatsust. Kuid tänapäev on auto juba tarbeasi ja lendamine endastmõistetav.

Aga saja ja kümne aasta eest ei olnud veel raudteed ja tolleaegsetest inimestest lahutab meid tehnika kuristik. Suured poliitilised sündmused kuhjuvad alates 19-ma aastasaja algusest. Praegugi veel elame hiiglamurrangu ajajärgus, mille enesega kaasa tõi maailmasõda ja sellele järgnevad sündmused. Aga ajaloolasele, kes kord paar aastasada hiljem vaatleb meie sündmusrikast olevikku, torkab kindlasti kõige teravamalt silma praegusaja huvitavam nähe: et vaevalt poolteisesaja aasta jooksul naised pea terves kultuurilmas võitsid enestele ühesugused õigused meestega, et nad vabaneksid meeste eestkostest. Alles 1889. aastal kuulutas kuulus saksa ajaloolane Heinrich Treitschke, et naiste hääleõiguse tagajärjeks võivad olla ainult kaks võimalust: naine ja tütar hääletavad koos mehe ja isaga — ning sellega luuakse põhjendamatu eesõigus abielumeestele, ehk aga — naine ja tütar ei kõlba kuhugile ning siis hääletavad nad mehe vastu. Ning riik toob niiviisi tülid kodudesse, kus ometi peaks olema puhkepaik poliitilise elu lärmist.

Ning alles 1906. aastal kirjutavad saksa ajalehed: „Kõige teravamalt peab hukka mõistma kavatsust — usaldada naistele tütarlaste keskkoolide juhtimist.” Ja edasi: „Ükski tubli ja väljakujunenud mees — ning niisuguseid meie ometi vajame oma kasvava nais- kui ka meesnoorsoo kasvatamisel, ei või, ning seda ei saa ka valitsust temalt nõuda, teha oma elutööd naise juhtimise all.”

Need kaks sõnumit, millest viimane on vana 25 aastat, tõendavad kujukalt, kui suure murrangu naisesse suhtumises oleme üle ela-

nud. Praegu puuduvad naisel poliitilised õigused Prantsusmaal, Schveitsis, Portugalis, Jugoslaavias, Türgimaal, Egiptuses, Persias ja Jaapanis.

Osalist poliitilist õigust on naistel Venemaal, Rumeenias, Hispaanias ja Lõuna-Aafrikas. Huvitav on, et Venemaal on naisel ainult osalist poliitilist õigust, kuigi seal korduvalt on kuulutatud kõigi töötavate inimeste üheõiguslust.

Samuti on huvitav, et Prantsusmaal ikkagi veel järjekindlalt püsib meeste ainuvalitsus. Isegi selle maa keeles on inimese mõiste ühtunud mehe mõistega „l'homme”, ning vististi just Prantsuse mõju on tunda ka Rumeenia ja Jugoslaavia naiste seisukorras.

Uutes, peale ilmasõda tekkinud riikides tunnistati naistele poliitilised õigused kui endastmõistetav asjaolu.

Huvitav on, et kõige esimestena omandasid naised poliitilised õigused pioneeridena — Ameerikas, Austraalias ja Uuel-Meremaal. Virginias said naised poliitilised õigused juba 1699-mal aastal. New-Yorgis 1777-mal; terves reas teistes Ameerika osariikides said naised poliitilised õigused 1787. aastal, kuid need võeti neilt jälle ära 1807-mal aastal. Austraalias said naised poliitilised õigused osalt 1894-mal, osalt aga 1902-sel aastal.

Euroopas said esimestena poliitilised õigused soome naised 1906-mal aastal. Soomele järgnes 1913-mal aastal Norra, 1914-mal Islandi, 1915-mal Taani, ja Holland 1917-mal aastal.

Kuid alles 1918-at aastat võib nimetada üldiseks naiste hääleõiguse sünniaastaks. Maailmasõja lõppedes pandi naiste hääleõigus maksma Saksamaal, Inglismaal, Iirimaal, Austrias, Ungaris, Tšehhoslovakkias, Poolas, Leedus, Lätis ja Eestis. 1919-mal järgnes Luxemburg ja 1920-mal Bulgaria, Kaanada, 1921-sel Rootsi ja Itaalia.

Huvitava nähtena võib märkida, et Itaalias naine kõige vähem on tegev avalikus elus ja üldse väljaspool kodu, omades selle juures po-

liitilised õigused, kuna Prantsusmaa, kus 37% naisi on tegevad väljaspool kodu, naistele senini keeldub andmast poliitilise iseseisvuse.

Hiinamaal leidub praegu kõige suuremaid vastolusid naiste seisukorras. Kuna seal on parlamendis terve rida naisliikmeid, leidub veel suurel hulgas naisorje, kes on eriti võõrastemajade pidajate pärisorjad ja kellel puuduvad kõige algelisemad inimõigused.

1926-mal aastal saatis Soome 18 naist parlamenti, Saksamaa 32, Tšehhoslovakkia 15, Inglismaa 4, Itaalia 13.

Poliitilise naisliikumise sündimisajaks tuleb pidada aastaid 1776—98. Neil aastatel ilmus terve rida kirjutisi naiste poliitiliste õiguste üle. Kõige tähtsam dokument sest ajast on küll vist prantslanna Olympe de Gouges'i 1719. aastal ilmunud brošüür: „Naiskodaniku õiguste deklaratsioon”. Brošüüris, mis koosneb 17-st paragrahvist, leiame järgmised põhimõtted: Naine on sündinud vabana ja tal on samad õigused, kui mehel. Sotsiaalsed vahed võivad põhjeneda ainuüksi üldhüvedel. Naise kui ka mehe õigused on: vabadus, varandus, kaitse ja eriti võitlus õiguste kitsendamise vastu. Seadus peab väljendama rahva tahet. Kõik kodanikud nii naised, kui mehed, peavad osa võtma tema väljatöötamisest. Seadus peab olema ühesugune kõikide jaoks: kõik avalikud ametid ja kohad peavad olema ühesuguselt avatud nii naistele kui meestele; otsustavad on isiklikud võimed ja tublidus”. Brošüür lõpeb vaimustava üleskutsega naistele, võidelda oma õiguste eest.

Olympe de Gouges mõisteti surma ja tapeti Prantsusmaa meeste poolt, selle eest, et ta julgelt kaitsta Louis XV elu. Oma kaitset põhjendas ta järgmiselt: „Surnud kuningad lasevad edasi elada oma kuningriiki, maalt välja saadetud kuningad aga hävitavad selle.”

Üksikisikud on naiste eest võidelnud, kartmata takistusi. Naistel tuli võidelda takistuste vastu, mida neile tehti riigi, kiriku ja seaduste poolt, kõige pealt aga eelarvamiste vastu. Kuid nad ei lasknud ennast heidutada. Eriti julgelt selles võistluses olid Ameerika naised. Seal tulid naised kokku suurele koosolekule 1848-mal aastal ning selle koosoleku tulemuseks oli järgnev sõjakas võitluskirj:

„Inimkonna ajaloos ilmub lõpmatu rida mehe kuritarvidusi naise vastu, mille eesmärgiks on meeste hirmuvalitsus. Selle tõenduseks olgu allpool toodud tõsiasjad, mis meie avaldame erapooletult maailmale:

Mees pole naisele lubanud tarvitada vabalt oma poliitilist hääleõigust. Mees on sündinud

naist alluma seadustele, mille väljatöötamisest ta ise osa võtta ei saanud.

Mees on keelanud naisele õigused, mida antakse teadmisteta ja hukkaläinud meestele.

Hoides naist eemal seadusandlikust tööst, on ta teda rõhunud igakülgelt. Mees on eriti abielunaise kodanliselt surmanud.

Ta on temalt võtnud omanduse õiguse, isegi õiguse oma töötasu peale.

Ta on naise teinud kõlblise vastutuseta isikuks, kes võib karistamatult toime panna paljud seaduserikkumised, eeldusega, et ta neid korda saadab oma mehe juuresolekul. Abielulepingu järele sunnitakse teda lubama mehele sõnakuulelikkust. Abielludes muutub ta mehe pärisomanduseks, kellel on õigus naist karistada ja takistada ta vabadust.

Abielulahutuse seadused on õiglusetud naise suhtes, kuna nad igal juhul kindlustavad mehele õiguse.

Kuna mees abielunaiselt on röövinud kõik ta õigused, maksustab ta vallalist naist, kui sellel on varandus ja sissetulek, ning seda selleks, et toetada naistele vastuvõtmatu olukorda.

Mees on monopoliseerinud kõik paremad kohad; naisele antakse ainult väiksepalgalist tööd.

Ta on naisele sulgenud võimalused saada põhjalikku haridust.

Mees on segipaisanud kõlblusemõisted, luues mehele ja naisele erinevaid kõlblusekäsud, mis mehele kõik lubavad.

Mees on püüdnud igal juhul hävitada naises usku enesesse ja enese võimetesse, vähendades ta eneseusaldust, et teda sellega sundida olla mehest rippuv.

Silmas pidades seda — poole meie maa rahva orjastamist, tema sotsiaalset ja usulist alandamist, silmas pidades ülalmainitud ülekohtuseid seadusi, nõuame meie, et naistele antakse kõik need eesõigused ja õigused, mille peale neil Ühendriikide kodanikkudena on põhjendatud õigus. Meie teame juba ette, et meid ootavad arusaamatused, isegi naeruväärsus, aga meie ei lase end heidutada ja mõtleme tarvitada kõik abinõud oma eesmärgile pääsemiseks.”

Omas võistluses leidsid naised küllalt poolehoidjaid meeste hulgas. Kõige pealt tuleks siin nimetada John Stuart Mill'i ja Herbert Spencer'i.

Nüüd omavad naised kõik poliitilised õigused. Kuid tänapäeva kultuurilmas pole ammugi veel maksvuselt naise mõju. Siin käib võitlus veel täies hoos, on õieti alles algajajärgus.

KROONIKA

SELTSKONDLIK ABI RASKEL AJAL.

Elame üle erakorraliselt rasket aega. Majanduslik kitsikus lasub tinaraskelt kogu maailmal. Meie kui ka teiste rahvaste valusamaiks päevaküsimusiks on majanduslikud probleemid ja mureküsimumuseks suurenev tööpuudus ja sellega ühes puudustkannatajate perekondade ja laste arv.

Riikide valitsused on sunnitud tõsiselt abinõusid võtma tarvitusele tööpuuduse lahendamiseks eriti talvel, mil häda kõige suurem, kui ka suurendama hoolekandesumme nõrgajulistele ja lastele.

Paralleelselt riiklisele abiandmisele ja hoolekandele, paljusis mais seltskond on end organiseerinud samaks tööks hädaaegadel ja on suureks abiks riigi hoolekande asutustele.

Ka meil, eriti Tallinnas, seltskond on ennast tänavu talveks organiseerinud ühiseks abiandmise aktsiooniks. Algatus selleks tuli naistelt, kes kutsusid Tallinnas kokku suurema organisatsioonide vahelise nõupidamise. See kiirelt kokku kutsutud organisatsioonide esindajate ja seltskonnategelaste ühine nõupidamine haruldase üksmeele ja valmisolekuga suhtus tõsisesse küsimusse ja otsustas abiandmise puudustkannatajatele perekondadele Tallinnas laias ulatuses läbi viia. Harva on ühelgi nõupidamisel tehtud nii üksmeelseid otsusi, harva on sarnase innuga ja töötahtega algatud mõnd ühist aktsiooni. Mõne päeva jooksul tekkis seltskonnategelaste nõupidamisest jõuline organisatsioon „Ühisabi“, kuhu kuuluvad peaaegu kõik Tallinnas töötavad organisatsioonid oma esindajate kaudu. Sellesse koonnisse kuuluv organisatsioonide arv on üle kolmekümne.

Jõulud on lähenemas. Külmal talvel seisab ukse ees ja ähvardab. Ja palju on neid, kellel puudub töö, puudub leib, puudub soe tuba. Rasketele aegadele vaatamata saavad need, kellel tööd ja leiba, anda osa omast ülejäägist. Sellel põhimõttel töötab „Ühisabi“.

„Ühisabi“ kogub andeid kodanikkudelt rahas, toiduainetes, riietes, mööblis ja igasugu muus tarbeainetes, et jaotada nendele, kellel puudus ja häda. „Ühisabi“ loodab, et kodanikud sooja südamega abiks on eelseisval raskel talvel puudustkannatajatele kaaskodanikkudele, neile, keda praegune majanduslik kitsikus elust kõrvale tõuganud, kuid kes vajavad enestele, samuti kui kõik teised, ruumi, õhku ja päikest! „Ühisabi“ usub, et seltskond, kes end on mobiliseerinud hoolekandeks, viib oma töö läbi heade tagajärgedega, aidates paljusid perekondi ja lapsi üle rasketest aegadest.

TALLINNA NAISTE AUSTUSAVALDUS ANNA HAAVALE.

Tallinna Naisklubi, mis meie teguvõimsamaid ja jõulisemaid naisorganisatsioone, pani mineval aastal

aluse kultuurfondile, mida mõeldakse kasutada meie vanemate naistegelaste austamiseks. Esimene autasu sellest kultuurfondist, 500 krooni suuruses, määrati meie üldtuntud ja lugupeetud luuletajale Anna Haavale. Autasu üleandmise puhul korraldab Tallinna Naisklubi 26. novembril Anna Haava austamisõhtu, mille eeskavas on kõne lugupeetud luuletaja auks ja Anna Haava teoste ettekanne nii deklamatsioonis kui laulus meie paremate naisjõudude poolt neil aladel. Õhtu kujuneb tingimata soojaks ja ilusaks austusavalduseks meie vanemale, kaunihingelisele luuletajale. Järgmises numbris peatume pikemalt selle juures.

EESTI NAI SLIIT VÕTAB OSA DESARMEERIMIS- KONVERENTSIST PARIISIS.

Rahvusvaheline desarmeerimiskonverents, mis peetakse Pariisis 26. ja 27. novembril Lord Cecil of Chelwood'i juhatusel, kavatses arutada desarmeerimisküsimust rahvusvaheliselt seisukohalt, kuigi mitte ametlikult — valitsuste seisukohtadelt. Konverentsi eesmärgiks on laiemates ringkondades huvi desarmeerimisküsimuste kohta äratada ja nii veebruaris peetava ametliku üleilmilise desarmeerimiskonverentsi jaoks teerajamine.

Konverentsist võtavad osa suure hulga riikide suurimate organisatsioonide esindajad ja see töötab kujuneda väga huvitavaks. Eesti Naistliitu esindab konverentsil proua Ulrike Pusta.

LINNA PERENAISED ORGANISEERIMAS PERENAISTE SELTSIKS.

Praegune raske majanduslik olukord sunnib rohkem kui kunagi varem tegelema ka naisi majanduslike küsimuste alal. Sellepärast on tervitatav mõte, et ka linna perenaistel tuleb koonduda kutseühinguks ja luua perenaiste seltsid. Mujal välismaal on linnade perenaisted juba ammu koondunud võimsateks organisatsioonideks ja ühisel jõul saavutanud suuri tulemusi nii kodu otstarbeka majandamise, oma kutseteadvuse süvendamise ja perenaiste ühistegevuse alal.

Meil on maanaistel juba olemas tugev kutseorganisatsioon. On selge, et linna perenaisteseltsid saavad töötama kontaktis maanaiste seltsidega. Meie igapäevaste toiduainete peatootjad — maaperenaisted, ja tarvitajad — linna perenaisted võivad mõlemad, kui neil on olemas otsekohene ühendus. Tahaks loota, et perenaiste seltside asutamine, mis osutub vast juba kõige ligema tuleviku küsimuseks, leiab meie perenaiste hulgas sooja vastukaja ja et selle tagajärjed on meil sama tulemusrikkad kui mujal.

NAISED INGLISE VALIMISTEL.

Hiljuti Inglismaal enneolemata ägedusega peetud valimisvõitluses osuistsid võidurikkana ja pääsesid parlamenti viisteist naist. Töölispartei ei pääsenud parlamenti ükski naine ja vabameelsete poolt valiti ainult üks naisesindaja miss Megan Lloyd George, kuulsa riigimehe tütar, kes kuulus ka juba eelmisesse parlamenti. Miss Eleonor Rothbone (väljaspool erakondi) valiti üheks kahest esitajast parlamenti, kelle peale on inglise valimisseaduse põhjal õigus inglise ülikoolidel. Kõik teised naissaadikud valiti parlamenti vanameelsete erakonna poolt. Nende hulgas on Lady Astor ja Atholi hertsoginna juba vanad kogenud parlamendi tegelased; kõik teised naissaadikud pääsesid esmakordselt parlamenti.

NAISTE HÄÄLEÕIGUS JA SOTSIALISTID BELGIAS.

Belgias on väljakujunenud omapärane nähe võitluses naiste poliitilise hääleõiguse eest. Kuna mujal igalpool maailmas sotsialistid tunnistavad naiste hääleõigust ja isegi võitlevad selle eest, on nad Belgias korduvalt hääletanud selle vastu, alates sest silmapilgust, kui naised omasid hääleõiguse kogukondlistel valimistel. Kuna Belgias, vastupidiselt teistele katoliku maadele, just katoliiklaste erakond korduvalt on esitanud ja kaitsnud naiste hääleõiguse seaduse eelnõu, siis seletatakse seal sotsialistide vastuseisu sellega, et nad hirmul on, et vanameelsed naiste hääle abil võiksid pääseda võidule. Isegi sotsialistide naisesindaja Senatis, proua Spaak-Janson — on, ta enese seletuse järel — rühma distsipliini survele — pidanud hääletama naiste hääleõiguse vastu. Nüüd aga kuuldu, et viimane rahvusvaheline töölikongress on selle küsimuse päevakorda võtnud ja seal on otsustatud, et Belgia sotsialistid siiski järgmine kord peavad hääletama naiste hääleõiguse poolt. Nii on Belgia naiste poliitiline üheõiguslus vist küll lähema tuleviku küsimus.

ÜHTLANE RAHVUSVAHELINE NAISTE TÖÖ KAITSE.

Kuues rahvusvaheline naisarstide kongress, mis peeti Viinis 15.—20. septembrini ja millest osa võtsid 200 naisarsti 26 eririigist, võttis peale töötava

naise töö seadusliku kaitse küsimuse arutamist vastu otsuse, et naiste töö kaitse tuleb läbi viia ühtlaselt rahvusvahelisel alusel. Ka sellel kongressil tekkisid harilikud vaidlused naiste kaitse pooldajate ja mõnede open-door liikumise polodajate vahel, kuna viimased on arvamisel, et üheõigusluse põhimõtte pärast tuleb kindlasti eitada naiste töö kaitset üldse. Seda seisukohta kaitsesid mõned Skandinaavia, Inglise ja Ameerika naisarstid, kes arvasid, et naised peaks näiteks öötöö eest kõrgemat palka saama ja siis ise oma tervise eest hoolitsema. Raseduse kaitset tunnistasid küll ka nemad, asusid aga selle juures seisukohale, et rasedust ja sünnitamist tuleb hinnata haigusena, mille eest haigekassad harilikus korras maksavad. Rõhuv osa kongressi liikmeist asus aga seisukohal, et üheõigusluse põhimõttele ei tohi ohvriks tuua naise kehalisi ja hingelisi eriomadusi. Raske majanduslik olukord takistab küllaldast enesekaitset ja naisarstid eriti on kohustatud naiste jõu laastamisele vastu astuma. Naiste töö kaitse on kõige pealt ema kaitse, sest et naine muidu oma kahekordse töökoormaga — majapidamises ja vabrikus, enneaeagu närtsib ja muutub töövõimetuks. Pealegi mõjutavad mitmed kutsetööga ühenduses sissehingatavad mürgid, nagu eriti tina ja benzol, isegi last emaihus. Vastuvõetud resolutsioonis nõutakse peale ühtlase rahvusvahelise naiste töö kaitse, tööstusliste käitiste järelevalvet õppinud kutsearstide poolt, arstiteaduslastele üliõpilastele nõutakse sundusliku ainena kutsetervishoiu ja kutsehaiguste käsitamist, nii meeste kui naiste kodutöö kontrolli ja lõpuks põhimõtte läbiiviimist „Ühesuguse töö eest ühesugune tasu kõigile!“

NAISPOLITSEI TARVIDUSEST ARUSAAMINE ARENEB. Inglismaa naisorganisatsioonide soovide kohaselt määrati nüüd hiljuti politsei peavalitsuse liikmeks ka üks naine — miss Dorothy Peto, kes senini töötas Scotland Yardis tehnilise nõuandjana. Temale allub nüüd kogu Inglise naispolitsei.

Egiptuses tunnistati vajalikuks naispolitsei tegevus ja Kairos töötavad edurikkalt mitmed naispolitseinikud. Uruguay'i's on presidendi käsul hakatud moodustama naispolitsei korpust.

E. Naisliidu 10-aastase tegevuse
juubeli puhul ilmus ülevaade:

Kümme aastat

Eesti Naisliitu

Ilusasti välja antud rikkalikult piltidega kau-
nistatud album sisaldab kujuka kokkuvõtte
mitte ainult Naisliidu, vaid kõigi meie naiste
— — — tööst ja püüetest. — — —

Album maksab ainult 75 senti.

Ta peaks kuuluma iga naise lugemislauale.

Tellida võib albumi E. Naisliidust, Tallinn, Suur Karja
tän. 10—5, saates raamatu hinna postmarkes ehk rahas.